

Севастьянов Р.В., к.е.н.,
доцент кафедри економіки підприємства
Запорізька державна інженерна академія
Лиходід І.О., магістрант
кафедри економіки підприємства
Запорізька державна інженерна академія

ПІДВИЩЕННЯ ТЕХНІЧНОГО РІВНЯ ВИРОБНИЦТВА ЯК ОДИН ІЗ ШЛЯХІВ ЗНИЖЕННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ НА ПРОМИСЛОВОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

Севастьянов Р.В., Лиходід І.О. Підвищення технічного рівня виробництва як один зі шляхів зниження собівартості продукції на промисловому підприємстві. У статті висвітлено поняття собівартості як вартісного вираження витрат. Розглянуто основні фактори зниження собівартості. Також обґрунтоване значення підвищення технічного рівня виробництва як одного з найсуттєвіших шляхів зменшення витрат на підприємстві. У статті визначена важливість такої сфери діяльності підприємства, як науково-дослідна та дослідно-конструкторська робота (НДДКР), досліджено світову статистику витрат на НДДКР та визначено місце України за цим рейтингом.

Ключові слова: собівартість, технічний рівень виробництва, технології, науково-дослідна та дослідно-конструкторська робота.

Севастьянов Р.В., Лиходід І.А. Повышение технического уровня производства как один из методов снижения себестоимости продукции на промышленном предприятии. В статье высветлено понятие себестоимости как стоимостного выражения расходов. Рассмотрены основные факторы снижения себестоимости. Также обосновано значение повышения технического уровня производства как одного из самых существенных методов снижения расходов на предприятии. В статье определена важность такой сферы деятельности предприятия, как научно-исследовательская и опытно-конструкторская работа (НИОКР), проанализирована мировая статистика расходов на НИОКР и определено место Украины в этом рейтинге.

Ключевые слова: себестоимость, технический уровень производства, технологии, научно-исследовательская и опытно-конструкторская работа.

Sevastianov R.V., Lykhodid I.O. Increasing the technical level of production as one of the ways to reduce production costs at the industrial enterprise. The article highlights the concept of prime cost as a cost expression of expenses. The main factors of cost reduction are considered. The importance of improving the technical level of production as one of the most significant ways to reduce costs at the enterprise is also substantiated. The article defines the importance of such a sphere of activity of the enterprise as research and development work (R&D), studies the world statistics of R&D costs, and determines the place of Ukraine according to this rating.

Key words: prime cost, technical level of production, technology, research and development work.

Постановка проблеми. В умовах ринкової економіки для будь-якого підприємства важливим завданням є залишатися конкурентоздатним. Здебільшого це залежить від витрат на виробництво, адже вони є основою для ціноутворення та визначення розміру прибутку. Також розрахунок собівартості продукції необхідний і для визначення рентабельності окремих видів продукції та виробництва загалом, і для здійснення виробничого планування. Важливим аспектом в аналізі собівартості є виявлення шляхів зниження собівартості. Від того, як вирішується це питання підприємством, залежить отримання найбільшого ефекту з найменшими витратами. З кожним роком технічний прогрес пришвидшує свій рух, тому без оновлення своєї техніко-технологічної бази

виробничому підприємству не вдасться довго протриматися. Підвищення технічного рівня виробництва нерозривно пов'язане з вирішенням проблеми створення та впровадження ефективних систем автоматизації управління технологічними процесами і виробництвом загалом. Підвищення рівня автоматизації процесу виробництва й управління є одним з основних напрямів технічного прогресу в усіх галузях народного господарства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед науковців, які вивчали окремі проблеми підвищення технічного рівня виробництва, слід відзначити М. Скрипника, Й. Мацкевіча, В. Пархоменка, І. Голишова та ін. [1; 2; 3; 5]. Ними зроблено значний внесок у розроблення теоретико-методологіч-

ної бази з питань сутності собівартості та технічного рівня виробництва. Проте в умовах сьогодення це питання потребує подальшого вдосконалення.

Постановка завдання. Основною метою статті є визначення ролі підвищення технічного рівня виробництва на підприємстві серед інших шляхів зниження собівартості продукції та виявлення напрямів його розвитку. Для досягнення поставленої мети необхідно: дослідити сутність економічної категорії «собівартість продукції», визначити основні шляхи зниження собівартості, обґрунтувати значення технічного рівня виробництва у складі собівартості, виявити напрями його покращення.

Виклад основних результатів. М. Скрипник стверджує, що «собівартість продукції (робіт, послуг) – це грошовий вираз суми затрат на виробництво конкретного продукту» [1, с. 29].

Й.С. Мацкевіч зауважує, що собівартість продукції – це частина вартості, що дорівнює вартості витрачених засобів виробництва частини вартості необхідного продукту і частини вартості додаткового продукту, що виступає в грошовій формі і представляє частину ціни продукту, за рахунок якої відшкодовуються витрати на освоєння, виробництво й реалізацію, і виражає певні виробничі відносини [2, с. 87].

Але найбільш ґрунтовне визначення собівартості дав В.М. Пархоменко: собівартість продукції (робіт, послуг) – це вартісне вираження витрат, пов'язаних із використанням у технологічному процесі виробничої продукції (виконання робіт, надання послуг) природних ресурсів, сировини, матеріалів, палива, енергії, основних виробничих фондів, нематеріальних активів, спеціалізованого оснащення, інструменту, інвентаря, трудових і фінансових ресурсів, а також витрат на виробництво і збут готової продукції, включаючи встановлені державою як обов'язкові відрахування, податки й платежі [3, с. 18].

Джерелами зниження собівартості продукції є ті затрати, за рахунок економії яких знижується собівартість продукції, а саме:

- затрати уречевленої праці, які можуть бути знижені за рахунок поліпшення використання засобів і предметів праці;

- затрати живої праці, які можуть бути скорочені за рахунок росту продуктивності праці;

- адміністративно-управлінські витрати [4, с. 125].

Основними шляхами зниження собівартості продукції є скорочення тих витрат, які мають найбільшу питому вагу у її структурі. Під факторами зниження собівартості продукції І. Голишова розуміє засоби і способи використання наявних резервів. Факторами зниження собівартості підприємства є:

- підвищення технологічного рівня виробництва (удосконалення техніки, технології, механізації, використання нових видів сировини);

- удосконалення організації виробництва та праці (розвиток спеціалізації виробництва, удосконалення організації праці);

- зміна структури та обсягу продукції (відносно зменшення умовно-постійних витрат, зміна структури випуску продукції);

- галузеві та інші фактори [5, с. 111].

Під час узагальнення резервів зниження собівартості продукції необхідно враховувати фактори підвищення ефективності використання виробничих ресурсів і їхнього раціонального використання з дотриманням режиму економії. Шляхами зниження собівартості та підвищення конкурентоспроможності продукції підприємства є:

- зниження обсягу браку, підвищення якості продукції;

- здешевлення продукції за рахунок зменшення витрат на сировину та матеріали;

- покращення умов праці та використання нових технологій скріплення пружинних блоків, пошиття та кріплення чохлаві тощо.

Впровадження економних технологій виробництва, переймання світового досвіду зі зменшення собівартості є найбільш раціональним шляхом зниження собівартості продукції. Також важливим є дотримання всіх головних принципів ефективного розміщення продуктивних сил: це скорочення шляхів між виробником та покупцем, між виробництвом і сировинною базою.

Найбільш ефективними шляхами зниження собівартості продукції є впровадження економних технологій виробництва, використання світового досвіду щодо зниження собівартості. Саме ресурсозберігаючі технології – це вихід для українського товаровиробника із затяжної кризи. Не менш важливим чинником, що сприятиме скороченню витрат підприємств, є дотримання всіх головних принципів ефективного розміщення продуктивних факторів – скорочення шляхів між виробником та покупцем, між виробництвом і сировинною базою.

Кожне підприємство прагне випускати конкурентоздатну продукцію, здійснюючи виробничий процес на досягнутому організаційно-технічному рівні, постійно удосконалюючи всі елементи виробничого процесу з метою підвищення організаційно-технічного рівня виробництва (ОТРВ), ефективності виробництва, конкурентоздатності продукції та підприємства загалом. Для визначення заходів підвищення ОТРВ необхідні оцінка ОТРВ (інтегрального, узагальнюючих та частинних показників) та виявлення «вузьких» місць (тобто місць із низькими показниками ефективності їх використання, низькими показниками ОТРВ тощо). Оцінка ОТРВ передбачає визначення відповідності комплексу фактичних значень показників технічного розвитку підприємства, рівня організації виробництва, праці та управління їх нормативним значенням.

Важливою сферою діяльності підприємства є науково-дослідна та дослідно-конструкторська робота (НДДКР), адже в умовах загострення конкурентної боротьби на світовому ринку єдиним шляхом залиша-

тися конкурентоспроможним підприємством є постійний технічний розвиток виробництва та гнучкість.

У розрізі аналізу технічного розвитку країн досить змістовним є показник рівня витрат на НДДКР. Рівень витрат на НДДКР – це відносна величина, яка розраховується як загальний обсяг державних і приватних витрат на НДДКР протягом календарного року, включаючи державні бюджети всіх рівнів, бюджети комерційних організацій, гранти та пожертвування від приватних фондів і неурядових організацій. Рівень витрат на НДДКР виражається у відсотках від валового внутрішнього продукту (ВВП). Показник розраховується на основі даних національної статистики та міжнародних організацій. Як джерело інформації виступає база даних Інституту статистики Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО), яка оновлюється щорічно.

За статистикою, перші десять місць за рейтингом витрат на НДДКР займають країни з високим рівнем життя та доходів на душу населення.

Таблиця 1
Рейтинг країн за витратами на НДДКР
(% від ВВП)

Місце	Країна	Витрати на НДДКР (% від ВВП)
1	Ізраїль	4,3
2	Південна Корея	4,2
3	Японія	3,3
4	Швеція	3,3
5	Австрія	3,1
6	Данія	3,0
7	Фінляндія	2,9
8	Німеччина	2,9
9	Сполучені Штати Америки	2,8
10	Бельгія	2,5

Наприклад, в Ізраїлі бізнес вносить близько 85% на наукові дослідження, в США – 70%, Сінгапурі – 59%, Австралії – 56%, Індії – всього 36%. У Бразилії, судячи з цих даних, за наукові розробки відповідає винятково держава.

Україна за цією статистикою станом на 2017 рік займає 42-ге місце. Рівень витрат на НДДКР знизився з 1,1% у 2004 році до 0,7% у 2017 році.

Висновки. Таким чином, систематичне зниження собівартості не тільки забезпечує зростання прибутку підприємства, але і дає державі додаткові джерела як для подальшого розвитку суспільного виробництва, так і для підвищення матеріального становища працівників. Виявлення резервів зниження собівартості повинно спиратися на комплексний техніко-економічний аналіз роботи підприємства: вивчення технічного й організаційного рівня виробництва, використання виробничих потужностей і основних засобів, сировини і матеріалів, робочої сили, господарських зв'язків, а також всіх складників собівартості. Основним і головним резервом зниження собівартості продукції підприємства є підвищення технічного рівня виробництва, адже підвищення ефективності діяльності підприємства ґрунтується на досягненнях науки і техніки, передового вітчизняного і зарубіжного досвіду. Наскільки цілеспрямованіше та ефективніше використовуються новітні досягнення науки і техніки, які є першоджерелами розвитку продуктивних сил, настільки успішніше вирішуються пріоритетні (щодо виробничих) соціальні завдання життєдіяльності суспільства.

Важливою сферою діяльності підприємства є науково-дослідна та дослідно-конструкторська робота (НДДКР), адже в умовах загострення конкурентної боротьби на світовому ринку єдиним шляхом залишатися конкурентоспроможним підприємством є постійний технічний розвиток виробництва та гнучкість.

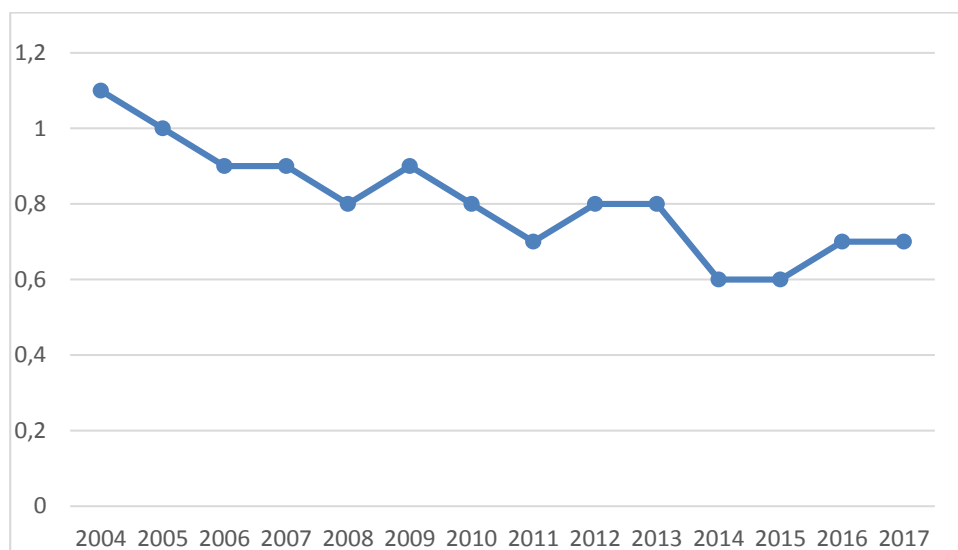

Рис. 1. Динаміка витрат на НДДКР (% від ВВП) в Україні [6]

Список літератури:

1. Скрипник М. Собівартість продукції як економічна категорія [Електронний ресурс] / М. Скрипник. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Ecan/2010_7/pdf/skrypnyk.pdf.
2. Мацкевічюс Й.С. Собівартість як економічна категорія, принципи та значення її калькулювання/ Й.С. Мацкевічюс // Економіка підприємства. 2013. С. 86–87.
3. Пархоменко В.І. Собівартість продукції: теоретичний аспект / В.І. Пархоменко// Економіка підприємства. 2014. С. 18–19.
4. Горбатюк М.І. Економічний аналіз: Навчальний посібник/ Горбатюк М.І., Іваненко В.М. К.: КНЕУ 2005 р.
5. Голишова І.С. Резерви зниження собівартості продукції / І.С. Голишова. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/vcp/TPtEV/2012_6/statti/17Golish.pdf
6. Економічна статистика. URL: <http://www.zp.ukrstat.gov.ua>

УДК 331.101

Сиваш Ю.М., аспірант кафедри економіки,
управління підприємствами та логістики
*Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця*

ОБҐРУНТУВАННЯ ЕТАПІВ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Сиваш Ю.М. Обґрунтування етапів розвитку креативності персоналу підприємства. Обґрунтована роль та місце креативності персоналу як пріоритету ефективної стратегії розвитку сучасного підприємства. Визначено етапи розвитку креативності персоналу підприємства. Сформовано фактори розвитку креативності персоналу в компанії. Визначено види енергетичних бар'єрів креативності персоналу у компанії. Проаналізовано фази управління реалізацією інноваційних ідей.

Ключові слова: креативність персоналу, креативний менеджмент, мотивація до креативності, стратегія розвитку підприємства, інновації, сучасне підприємство.

Сиваш Ю.Н. Обоснование этапов развития креативности персонала предприятия. Обоснована роль и место креативности персонала как приоритета эффективной стратегии развития современного предприятия. Определены этапы развития креативности персонала предприятия. Сформированы факторы развития творчества персонала в компании. Определены виды энергетических барьеров креативности персонала в компании. Проанализированы фазы управления реализацией инновационных идей.

Ключевые слова: креативность персонала, креативный менеджмент, мотивация к творчеству, стратегия развития предприятия, инновации, современное предприятие.

Sivash Yu.M. Justification of development stages of the enterprise personnel creativity. The role and place of personnel creativity as the priority of an effective strategy for the development of a modern enterprise is grounded. Development stages of creativity of the enterprise personnel are determined. Development factors of creativity of personnel in the company are formed. Types of energy barriers of creativity of personnel in the company are determined. Phases of management of the implementation of innovative ideas are analysed.

Key words: personnel creativity, creative management, motivation of creativity, enterprise development strategy, innovations, modern enterprise.

Постановка проблеми. Для пристосування до динамічних змін зовнішнього середовища сучасні підприємства постійно здійснюють інноваційні процеси, спрямовані на задоволення нових потреб споживачів та підвищення конкурентних переваг продукції чи послуг. У цьому контексті шанси на тривалий успіх мають лише сучасні підприємства, готові до креативного генерування та реалізації ідей, здійснення інноваційних проривів на основі креативних рішень, проведення постійних реорганізацій.

У своєму контексті креативні дії та їх продукти можуть бути безмежно різноманітними [1; 3; 4]: нові види праці, і музики, нові наукові теорії і концепції, нові види устаткування, оригінальні управлінські рішення тощо.

Необхідністю для управлінців будь-якого рангу стає здатність до переосмислення сьогодення і визначення перспектив майбутнього. Досягти цього неможливо без креативності, без розвитку і застосування креативних управлінських технологій під час формування та реалізації стратегії розвитку підприємства.